

RAPPORT VAN DE COMMISSIE PASTORAAL MODEL OVER HET PASTORAAT IN DE KRUISKERKGEMEENTE

De bezinning op de vormgeving van het pastoraat in de toekomst heeft verschillende achtergronden:

a. Het samengaan van de Bankraskerk en de Nieuwe Kruiskerkgemeente. In de aanzetten voor een nieuw beleidsplan van de fusiegemeente, *Er groeit iets moois in Amstelveen-Noord*, staat in de paragraaf *Omzien* het volgende vermeld:

In beide gemeentes zijn veel activiteiten. Sommige activiteiten bestaan al vele jaren lang en trekken een vast (veelal ouder) publiek. Nieuwe mensen worden daarmee niet vanzelfsprekend bediend.

De bestaande activiteiten zullen kritisch tegen het licht worden gehouden. Het schrappen van enkele activiteiten kan ruimte vrijmaken om met frisse moed nieuwe zaken op te pakken en daarmee ook andere mensen te bereiken.

Beide gemeentes hanteren ongeveer hetzelfde pastorale model met wijkouderlingen en pastorale wijkmedewerkers, en predikanten voor crisispastoraat. Gezien de geografische omvang van de fusiegemeente en de moeite die het soms kost om medewerkers te werven, is het niet zeker dat het geografische model ook in de toekomst optimaal is. Het pastorale model zal daarom opnieuw worden doordacht. Aandachtspunten daarbij zijn:

- De mix van vraaggestuurd pastoraat (bijv. pastoraal spreekuur, pastoraal meldpunt) en aanbodgestuurd pastoraat (bijv. groothuisbezoek)
- Het onderlinge pastoraat
- De taakverdeling tussen beroepskrachten en vrijwilligers.

b. Het werd hierboven al even genoemd: de groeiende moeite die het kost om medewerkers (ouderlingen, bezoekers, contactpersonen) te vinden. De grootte van de wijk en de vergrijzing maken dit probleem nog extra urgent. Sommige sectieteams draaien nu goed, andere helemaal niet.

c. Veel mensen, zeg maar onder de 70, hebben geen behoefte aan individueel huisbezoek, om object te zijn van pastorale verzorging.

d. Andere inzichten over gemeente-zijn en het omzien naar elkaar.

Een keuze: verzorgingskerk – ontmoetingskerk – kerk met een aanbod

Het toewerken naar een ander pastoraal model is geen ‘noodoplossing’, niet alleen uit de nood geboren. Er zit ook een principiële kant aan, die te maken heeft met onze visie op de gemeente: wat voor gemeente zijn we en wat voor gemeente zouden we willen zijn? En wat is de visie op pastoraat daarbinnen? Het is duidelijk dat de visie op pastoraat gevolgen heeft voor de vormgeving van het pastoraat, voor prioriteiten en ook voor verwachtingspatronen die er leven.

Deze materie stond ook centraal op een bezinningavond in de Paaskerk op 6 februari, waar we samen met de wijkgemeenten in Amstelveen-Zuid ons bogen over het pastoraat in de toekomst, onder leiding van de gemeenteadviseur Peter den Hoedt. Hierbij waren ook twaalf gemeenteleden van de Kruiskerk aanwezig, die actief zijn in het pastorale werk.

Je kunt globaal drie verschillende typen kerk onderscheiden:

a. De verzorgingskerk. Het pastoraat is er vooral voor kernleden. Er is veelal sprake van eenrichtingsverkeer: het ene deel van de gemeente zorgt voor het andere deel. Huisbezoek is een groot goed. Dit is met name de taak van ouderlingen, pastoraal medewerkers en predikanten. Overwegend nemen zij het initiatief. Een (groot) deel van de gemeente verwacht dat ook. Het is een taak die gedaan moet worden. De predikant is in de verzorgingskerk vooral herder en leraar. Daarnaast zien gemeenteleden ook naar elkaar om in allerlei kringen en spontane ontmoetingen. Overigens kunnen we bijv. ouderen wel meer aanmoedigen om ook naar elkaar om te zien in hun thuissituatie, zoals m.b.v. een telefooncirkel. De kerkenraad is zelf in de ambtsdragers de uitvoerder van de pastorale taak.

Het is duidelijk dat de Kruiskerk op dit moment sterk een verzorgingskerk is. Dat was ook het gevoel van de Kruiskerkleden op de bezinningsavond.

b. De ontmoetingskerk. Hier is ontmoeting het sleutelwoord. Het kostbaarste wat de kerk te bieden heeft, is tijd en ruimte voor mensen om elkaar te ontmoeten en daarin wellicht ook God te ontmoeten. Verbinding, contact, aandacht zijn belangrijke woorden. Dat kan spontaan ontstaan of georganiseerd. Pastoraat is het cement van de gemeente: in het pastoraat worden mensen gekend en aan elkaar verbonden. In het contact wordt vooral aangesloten bij verlangens, belevingen en inspiratie van mensen. Het leggen van verbindingen wordt gestimuleerd en is niet een exclusieve taak van mensen die een bepaalde taak op zich hebben genomen. Dan moeten er echter wel initiatieven worden genomen. Daarnaast heeft pastoraat een signaalfunctie: wat speelt er onder gemeenteleden? Pastoraat wordt gezien als opdracht voor de hele gemeente. De predikant is vooral coach en inspirator. De beroepskracht is aanvulling op de vrijwilligers. De taak van de kerkenraad is zorgen voor structuur, een vangnet voor wie buiten de boot valt, en extra zorg waar dat nodig is.

Wij denken dat dit model meer past bij een moderne en mondige gemeente, waar alle gemeenteleden zelf meer verantwoordelijkheid dragen voor het pastoraat. Wij bevelen aan dat de Kruiskerk zich meer op dit model oriënteert.

c. Kerk met een aanbod. Deze is dienstbaar aan mensen die iets willen met kerk of geloof. Signalen worden uit de directe omgeving van de gemeente opgepikt door mensen met een bepaalde taak en gemeenteleden. De kerk biedt ook de mogelijkheid (actief) aan om in te gaan op vragen van mensen. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen kern- en randleden. De vraag van een ieder is uitgangspunt. Iedere levensfase kent weer andere vragen. Aansluiten bij vragen op overgangsmomenten in het leven en/of een crisissituatie is belangrijk, ook al is het contact incidenteel. De predikant is pastor, ook beschikbaar voor buitenstaanders. Ook gemeenteleden en mensen met een taak stellen zich op deze manier op: zij trekken een moment samen op. Gaandeweg zal daarbij blijken of zij elkaar wat te bieden hebben. Iedere vorm van een verborgen agenda is uit den boze. Pastoraat op maat. De kerkenraad ondersteunt initiatieven die genomen worden en is voorwaardenscheppend voor het pastorale werk.

Dit model zou misschien het beste passen bij hoe wij als Kruiskerk hebben aangegeven kerk te willen zijn: gastvrij en in contact met de buurt(en). De vraag is hoe reëel het is om de onderlinge ontmoeting ook een missionaire tendens mee te geven. Nu is de ontmoeting nog erg naar binnen gericht. Een aanbod kan niet alleen worden bepaald door de vragen van

anderen, maar moet ook passen bij de identiteit van de gemeente. Wellicht is enige fasering nodig en is het goed nu allereerst aandacht te hebben voor de onderlinge ontmoeting. De grenzen zijn niet absoluut en het is een jarenlang groeiproces. Op de bezinningsavond gingen op één na alle stemmen van de Kruiskerkleden naar de ontmoetingskerk als gewenste situatie.

Vraaggericht pastoraat: Pastoraal Meldpunt

Wij pleiten voor een omschakeling van aanbodgericht naar vraaggericht pastoraat. In een mondige gemeente kunnen gemeenteleden (en bij kerk met een aanbod ook buitenstaanders) zelf aan de bel trekken voor pastorale (en ook diaconale) aandacht, hetzij voor zichzelf hetzij voor een ander.

- Van belang hiervoor is een pastoraal en diaconaal meldpunt. Aanvankelijk kozen we voor de naam *Kruispunt*. Dat klinkt niet zo ‘EHBO-achtig’, sluit aan bij de naam Kruiskerk en geeft ook aan dat vraag en aanbod, dat levensverhalen van mensen elkaar kruisen. Bij nader inzien vonden we deze naam toch onvoldoende weergeven waar het om gaat. Goede alternatieven hebben we nog niet gevonden (*Contactpunt? Verbindingspunt? Ontmoetingspunt?*).

- Aan dit Meldpunt zijn enkele coördinatoren verbonden, zodat er altijd één iemand bereikbaar is. Het heeft een eigen e-mailadres (bijv. meldpunt@kruiskerk-amstelveen.nl, dat via Google Docs voor de verschillende coördinatoren bereikbaar is) en een eigen telefoonnummer, dat altijd naar de dienstdoende coördinator wordt doorgeschakeld (eventueel vaste spreekuurtijden en daarbuiten antwoordapparaat).

- De coördinator schakelt een bezoekmedewerker (indien nodig de predikant) in die verdere actie onderneemt. Zo mogelijk in de geografische buurt van de hulpvrager. De bezoekmedewerker koppelt naar de coördinator terug of er actie is ondernomen en er vervolgactie nodig is. De coördinator houdt een registratie bij van de bezoekadressen (naam, adres, geboortedatum, bezoekmedewerker) en heel kort het verloop van de contacten.

- De coördinatoren doen afwisselend dienst en overleggen regelmatig met elkaar.

- Het lijkt ons wenselijk dat in ieder geval de ‘hoofdcoördinator’ een ambtsdrager (ouderling of diaken) is. Vanwege de mogelijkheid van diaconale vragen pleiten we ervoor dat zowel een ouderling als een diaken deel uitmaken van de coördinatoren. Het is van belang dat de coördinatoren ook bekend zijn bij de gemeente; bijv. na de kerkdiensten zouden ze d.m.v. een badge herkenbaar kunnen zijn en ook aanspreekbaar.

- De vrijwilligers van het Meldpunt worden toegerust voor het voeren van pastorale gesprekken; zij zijn het eerste aanspreekpunt, ook al gaan ze zelf niet op bezoek. Ook voor andere bezoekmedewerkers moet er desgewenst toerusting beschikbaar zijn.

- Voor een optimaal functioneren is nodig dat er een uitgebreid netwerk is van medewerkers die ingeschakeld kunnen worden. Een medewerker krijgt niet meteen een hele sectie op zijn/haar bord, maar kan ook beschikbaar zijn voor één of enkele adressen. Medewerkers kunnen ook gericht worden gezocht voor bepaalde ‘doelgroepen’.

- Bij het Meldpunt kun je niet alleen bezoekaanvragen melden of pastorale vragen stellen, maar ook gebeurtenissen doorgeven waarvan je het belangrijk vindt dat deze bekend zijn bij de kerk, bijv. geboorte, jubilea, ziekte en ziekenhuisopname, overlijden. Ook de predikanten geven zulke data door aan het Meldpunt. Omgekeerd kunnen mensen bij crisissituaties direct met de predikant contact opnemen. Ook bij het bezorgen van bloemen en versturen van

kaarten kan het Meldpunt wellicht een rol spelen. Tevens kun je opgeven als bezoekermedewerker. Een aanvraag of aanmelding kan via telefoon of e-mail of via formulieren die in de kerk of via de website beschikbaar zijn.

- De ledenadministratie houdt het Meldpunt goed op de hoogte van mutaties en ook van verjaardagen en jubilea.
- Een vraag is of de Kruiskerk ook de mogelijkheid van facilitering biedt, met telefoon en computer. En ook de mogelijkheid van een betaalde administratieve kracht t.b.v. het pastoraat.
- In ieder geval moet er een budget zijn voor te maken kosten.

Aanbodgericht pastoraat

Het lijkt ons niet raadzaam enkel te focussen op vraaggericht pastoraat. In een ontmoetingskerk zullen ook bewust mogelijkheden tot onderlinge ontmoeting moeten worden gecreëerd. Hier ligt een taak voor de kerkenraad, al dan niet gedelegeerd aan het Meldpunt. We kunnen hierbij denken aan ‘klassieke’ vormen als het groothuisbezoek, bijv. sectiegewijs om mensen uit dezelfde buurt elkaar te laten ontmoeten. Maar ook nieuwe vormen van ontmoetingspastoraat kunnen worden aangeboden, zoals samen wandelen of een eetgroep. Wellicht hebben veel mensen meer behoefte aan ontmoeting dan aan een individueel bezoek. We zullen moeten brainstormen over activiteiten (niet alleen maar praatmogelijkheden). Ook voor kinderen zou een aanbod wenselijk zijn. Het zou natuurlijk helemaal mooi zijn als het aanbod zich niet beperkt tot de kerkelijke gemeente, maar zich ook richt op mensen uit de buurt(en).

Een aanbod kan ook gericht zijn op bepaalde doelgroepen, thema's of situaties:

- Kinder-, jeugd- en jongerenpastoraat
- Studentenpastoraat
- Pastoraat rond werk en geloof
- Pastoraat aan (jonge) ouders
- Pastoraat rond de doop
- Pastoraat rond huwelijk en relatie
- Pastoraat aan de middengroep
- Pastoraat voor nieuwkomers
- Pastoraat voor rand- en buitenkerkelijken
- Pastoraat aan zieken en gehandicapten
- Ouderenpastoraat
- Pastoraat rond rouw en verlies

Dit is een willekeurige opsomming. De laatste drie vormen horen in ieder geval ook bij een verzorgings- en ontmoetingskerk; de overige meer bij kerk met een aanbod. Het vergt in onze gemeente nadere bezinning op bestaande behoeften en ook op wie we zouden willen benaderen. Uiteraard kun je niet alles tegelijk doen; wel zou je per jaar een doelgroep of thema centraal kunnen stellen.

Aanbodgericht pastoraat aan ouderen

Een bijzondere vorm van aanbodgericht pastoraat betreft het individuele huisbezoek aan oudere gemeenteleden, zeg globaal van 75+. Het leeuwendeel van het huidige bezoekwerk is gericht op deze groep. Dit kan natuurlijk niet zomaar worden stopgezet, waarbij we gaan zitten wachten tot er een vraag komt. Vandaar dat we kiezen voor een tweesporenbeleid: voor de ouderen blijft de situatie grotendeels zoals zij nu is. Bestaande contacten tussen bezoekers en bezochten blijven intact en deze contacten zullen grotendeels sectiegebonden zijn. We inventariseren welke contacten er nu bestaan. Dat laat uiteraard onverlet dat ook ouderen een beroep kunnen doen op het Meldpunt, maar daarnaast vindt ook bezoek plaats zonder een voorafgaande vraag. De komende jaren zal deze aanpak blijven bestaan en gaandeweg steeds meer worden vervangen. Het zal ook nog wel een heel gewenningsproces zijn om mensen te leren dat er niets mis mee is om om bezoek te vragen. De verwachtingspatronen van een verzorgingskerk zijn zomaar niet verdwenen.

Geografische indeling

Zowel de voormalige Bankraskerk als de voormalige Nieuwe Kruiskerk hadden het pastoraat geografisch georganiseerd. De wijken 3 en 5 waren beide onderverdeeld in secties. Wij stellen voor om de geografische indeling grotendeels los te laten. Doelgroepenpastoraat is al helemaal niet sectiegebonden en ook voor individueel bezoekwerk hoeven bezoeker en bezochte niet in dezelfde sectie te wonen. Het kan echter wel praktisch zijn als de afstand niet te groot is. Omdat onze wijkgemeente een groot grondgebied beslaat, adviseren we een onderverdeling in twee secties, waarbij de Beneluxbaan de scheidslijn is. Deze verdeling loopt parallel met die tussen Mirjam Buitenwerf (ten oosten en zuiden van de Beneluxbaan) en Sieb Lanser (ten westen en noorden van de Beneluxbaan). Iedere sectie zou een eigen 'subcoördinator' kunnen hebben in het Meldpunt. Het ouderenbezoek zal zich de komende jaren nog wel grotendeels via de oude secties blijven voltrekken.

In de nieuwe structuur komen de huidige secties te vervallen. Wij pleiten er echter voor om de huidige sectieteams niet te ontbinden; de leden kennen elkaar en zijn op elkaar ingespeeld; aan hen wordt gevraagd of zij mee willen doen in de nieuwe structuur. Zij maken dan deel uit van een grotere bezoekersgroep die flexibel kan werken en ook meer gavengericht, met meer mogelijkheden voor een inzet op projectbasis. Er komt minimaal één keer per jaar een ontmoeting van alle bezoekmedewerkers en de medewerkers van het Meldpunt.

Onderling pastoraat: omzien naar elkaar

Alles wat hiervoor geschreven is over vraaggericht en aanbodgericht pastoraat laat onverlet dat onderling pastoraat de grondvorm is van alle pastoraat. Alle gemeenteleden hebben een verantwoordelijkheid om om te zien naar elkaar. Dat gebeurt in veel gevallen al spontaan: in kleinere verbanden waar mensen al betrokken zijn op elkaar, zoals kringen, ouderenmiddagen, maaltijden. Wij adviseren dat dit bij de invoering van het nieuwe model duidelijk aan de gemeente wordt gecommuniceerd en dat ook aan alle gemeenteleden wordt gevraagd wat zij kunnen/willen doen in de nieuwe structuur. Er komt hiervoor een formulier waarop mensen dat kunnen aangeven.

Bezoek aan nieuwgekomenen

De nieuwgekomen gemeenteleden vormen een categorie apart. Zij zullen doorgaans niet zelf aan de bel trekken bij het Meldpunt. Het is van belang dat we hier als gemeente zelf het initiatief nemen. Voor de benadering van nieuwgekomenen is voor alle wijkgemeenten van de Protestantse Gemeente Amstelveen-Buitenveldert een uniforme benadering afgesproken. Zij worden allereerst benaderd door het Kerkelijk Bureau, met een welkomstbrief en het laatste nummer van Present. Het KB informeert ook de ledenadministrateur van onze wijkgemeente (Henk van der Meulen) dat er iemand in onze wijk is komen wonen. Vervolgens wordt deze persoon bezocht en ontvangt hij/zij een informatiepakket. De benadering van nieuwgekomenen in de voormalige Nieuwe Kruiskerkgemeente en de voormalige Bankraskerkgemeente is verschillend. In het gebied van de eerstgenoemde is Paula Rose apart aangesteld voor het nieuwgekomenenbezoek, terwijl in het Bankraskerkgebied het bezoeken van nieuwgekomenen de taak was van de ouderling of pastoraal medewerker van de sectie waarin betrokkene was komen wonen. Wij stellen voor dit gelijk te trekken en aparte personen aan te stellen voor het bezoeken van nieuwgekomenen. Paula kan dit niet voor de hele gemeente doen, dus ook voor deze taak zijn nieuwe mensen nodig, bij voorkeur wat jongere gemeenteleden. Bezoekrapporten zullen naar het Meldpunt, Henk van der Meulen en de predikanten gaan. Mocht de bezoeker bijv. signaleren dat er kinderspeelgoed of een box bij de nieuwkomers aanwezig is, dan kan het goed zijn om dit ook aan bijv. de kinderdienstleiding door te geven.

Nieuwe media

Een voor ons nog vrij onontgonnen terrein is het onderhouden van contact via nieuwe media als Hyves, Facebook en Twitter. Zeker een manier om contact te hebben met de jongere generaties. Voorstel om dit de jongeren zelf te laten uitwerken.

Invoering

Deze nieuwe structuur van het pastoraat vraagt wel om een mentaliteitsverandering in de gemeente. Daarom is een goede introductie belangrijk. Er moet ruime bekendheid gegeven worden aan noodzaak en bedoeling, aan de voordelen van het nieuwe model. En dat niet alleen bij de start; steeds weer zal het Meldpunt onder de aandacht moeten worden gebracht, met de oproep om niet te aarzelen contact op te nemen. Wellicht helpt het te werken met een herkenbaar logo en aansprekend motto.

In ieder geval zou de introductie gepaard moeten gaan met een themadienst (zoals bij het geloofsgesprek), waarin de gemeenteleden worden gewezen op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, wellicht met enige creatieve werkvormen erbij.

Tijdens de introductie kunnen ook formulieren worden verspreid waarop men kan aangeven of men bezoek vanuit het Meldpunt op prijs stelt. Ook kan mensen dan worden gevraagd om medewerker te worden.

Na bespreking in de kerkenraad en op een gemeentevergadering zou de nieuwe structuur aan het begin van het nieuwe seizoen, in september, van start kunnen gaan.

24 februari 2012

Mirjam Buitenwerf
Joke Hartman
Evert van der Mede
Henk van Rooijen
Sieb Lanser (vz)
Belia de Geus (notuliste)